

Gevolgen Flexibele AOW-leeftijd

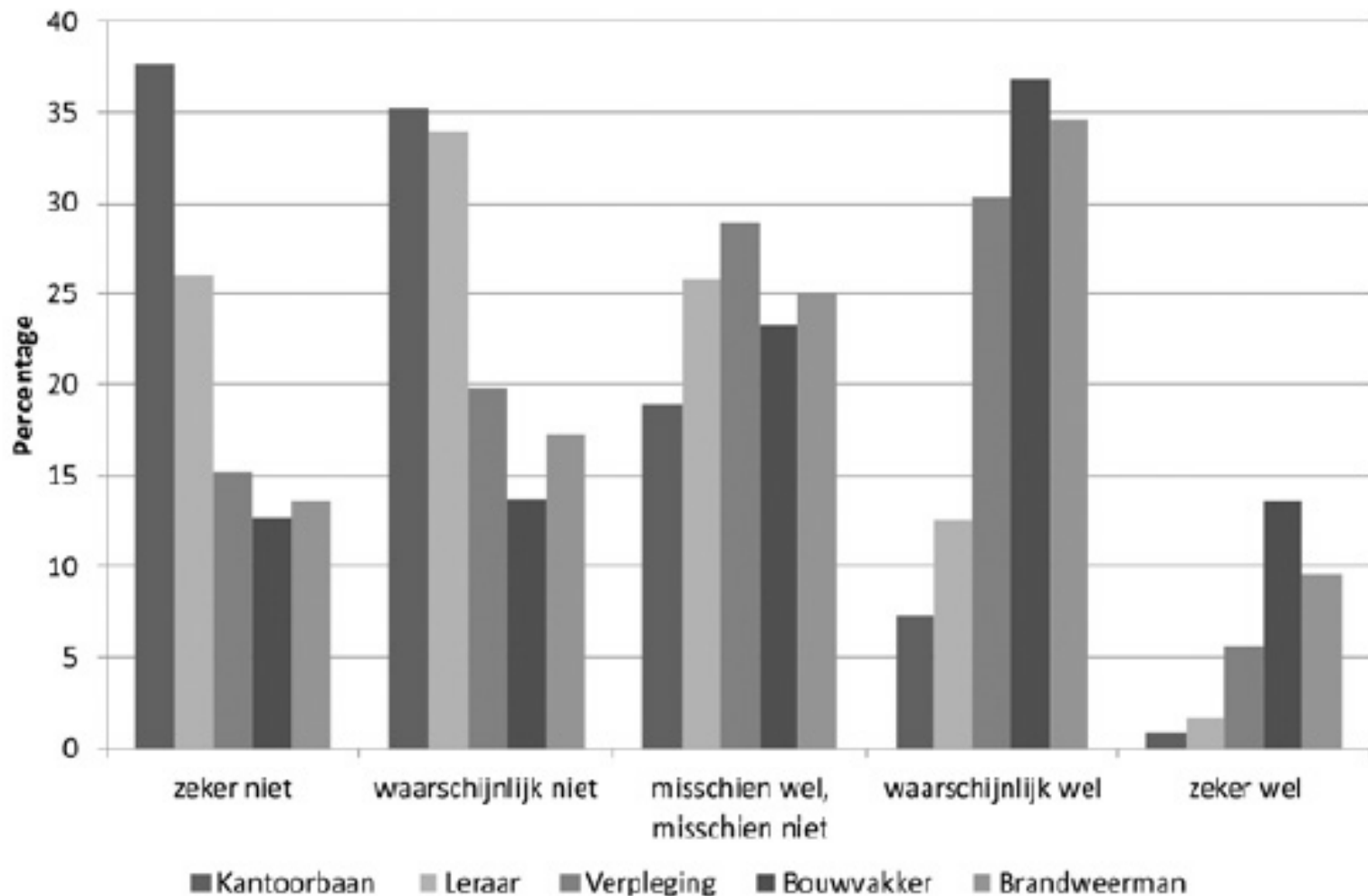
Lucy Kok, Lennart Kroon, Marloes Lammers,
Bas ter Weel & Arthur van Soest

Context

- AOW leeftijd stijgt voor met levensverwachting
- Geen differentiatie, maar de bevolking is heterogeen
- Gaat het voor sommige groepen niet te snel?
- Vooral voor zware beroepen is er mogelijk een probleem (werkloosheid, arbeidsongeschiktheid)

Vermeer, Mastrogiacomo & van Soest (2015)

Figuur 2. Bereidheid voor een bijdrage voor een vroegpensioen voor de verschillende beroepen

Onderzoek in opdracht van SZW

- Wat is de meerwaarde van flexibilisering van de AOW als:
- Eerder AOW -> AOW-uitkering wordt “actuarieel neutraal” gekort
- Randvoorwaarde: inkomen mag niet lager worden dan sociaal minimum voor alleenstaanden

Tweede pijler is in het algemeen al flexibel

Tabel 3.1 Minimumpensioenleeftijd volgens de pensioenregeling, 2016

Minimumpensioenleeftijd	Aantal deelnemers(actieven)
55 jaar	50%
56-59	2%
60 jaar	33%
61-65 jaar	15%
66-67 jaar	0,0%
Totaal	100%
Aantal actieve deelnemers	5.479.601

Bron: DNB, op basis van regelingen 2016, actieve deelnemers ultimo 2015

Tweede pijler is in het algemeen al flexibel

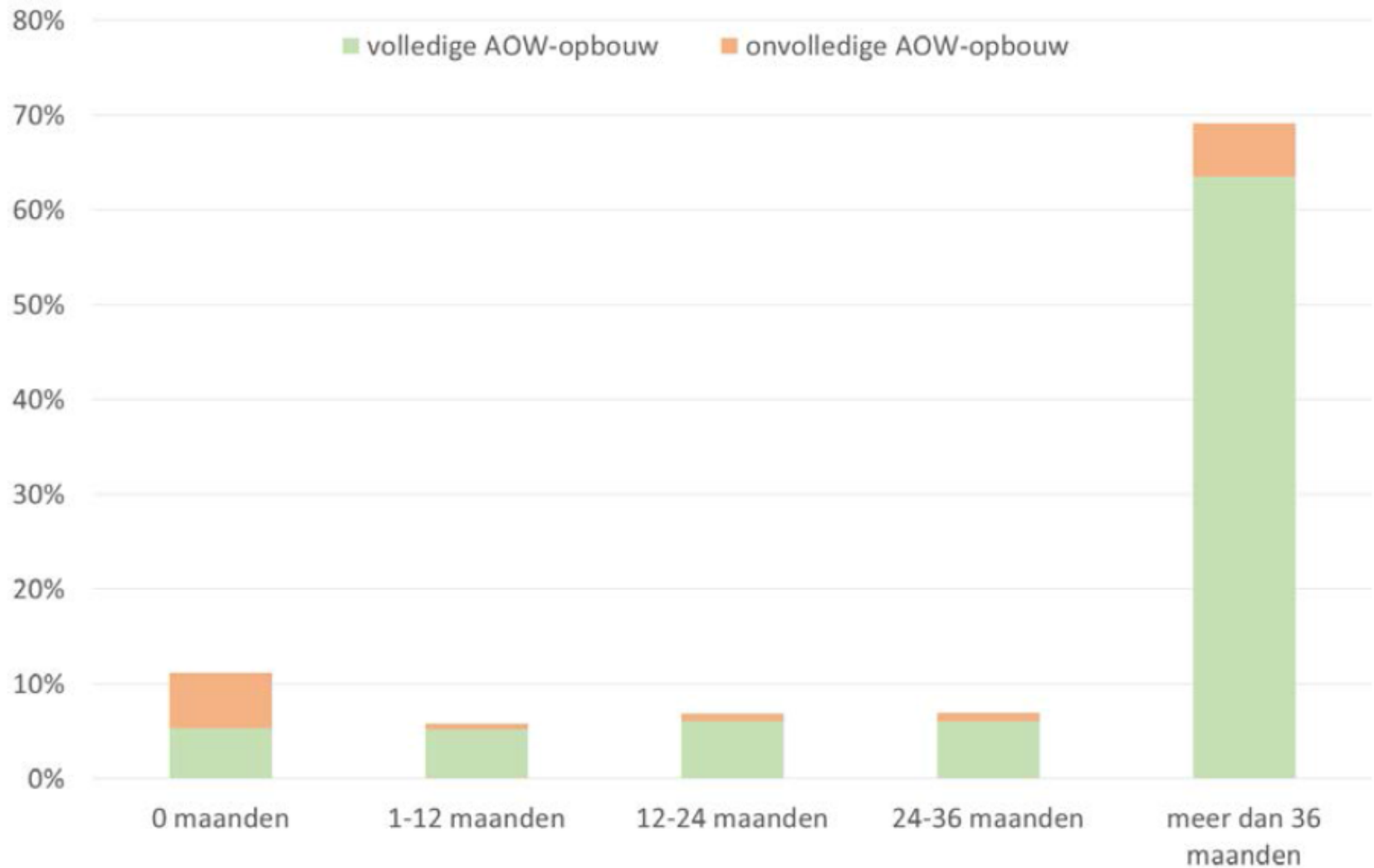
Tabel 3.2 Maximumpensioenleeftijd volgens de pensioenregeling, 2016

Maximum pensioenleeftijd	Aantal deelnemers(actieven)
67 jaar of eerder	21%
68-70 jaar	29%
71-72 jaar	50%
Totaal	100,0%
Aantal actieve deelnemers	5.479.601

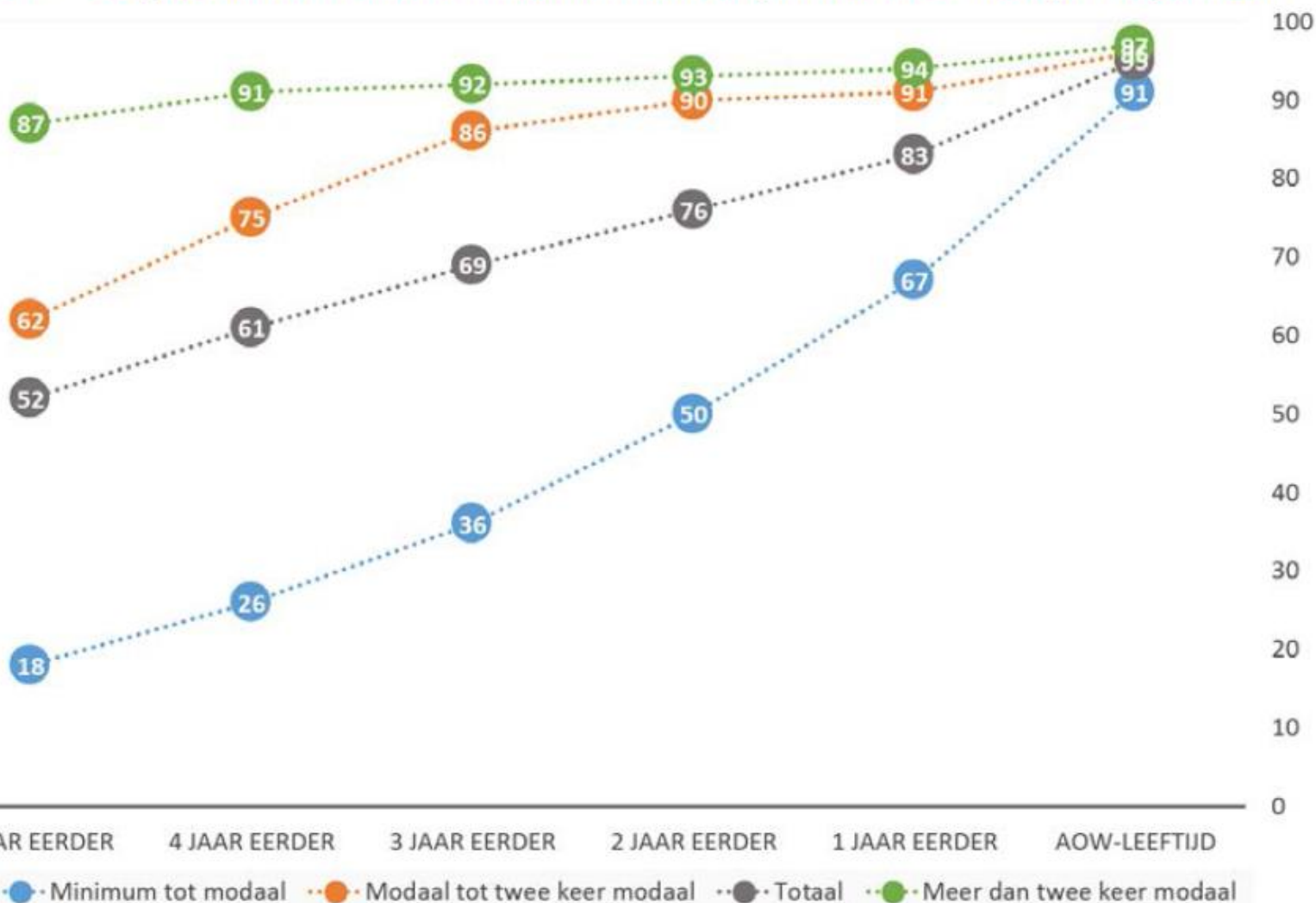
Bron: DNB, op basis van regelingen 2016, actieve deelnemers ultimo 2015

Huidige stelsel (geen flexibilisering AOW): meestal is tweede pijler voldoende

Figuur S.1 11 procent van de werkenden kan niet eerder dan op AOW-leeftijd met pensioen zonder onder het sociaal minimum te komen

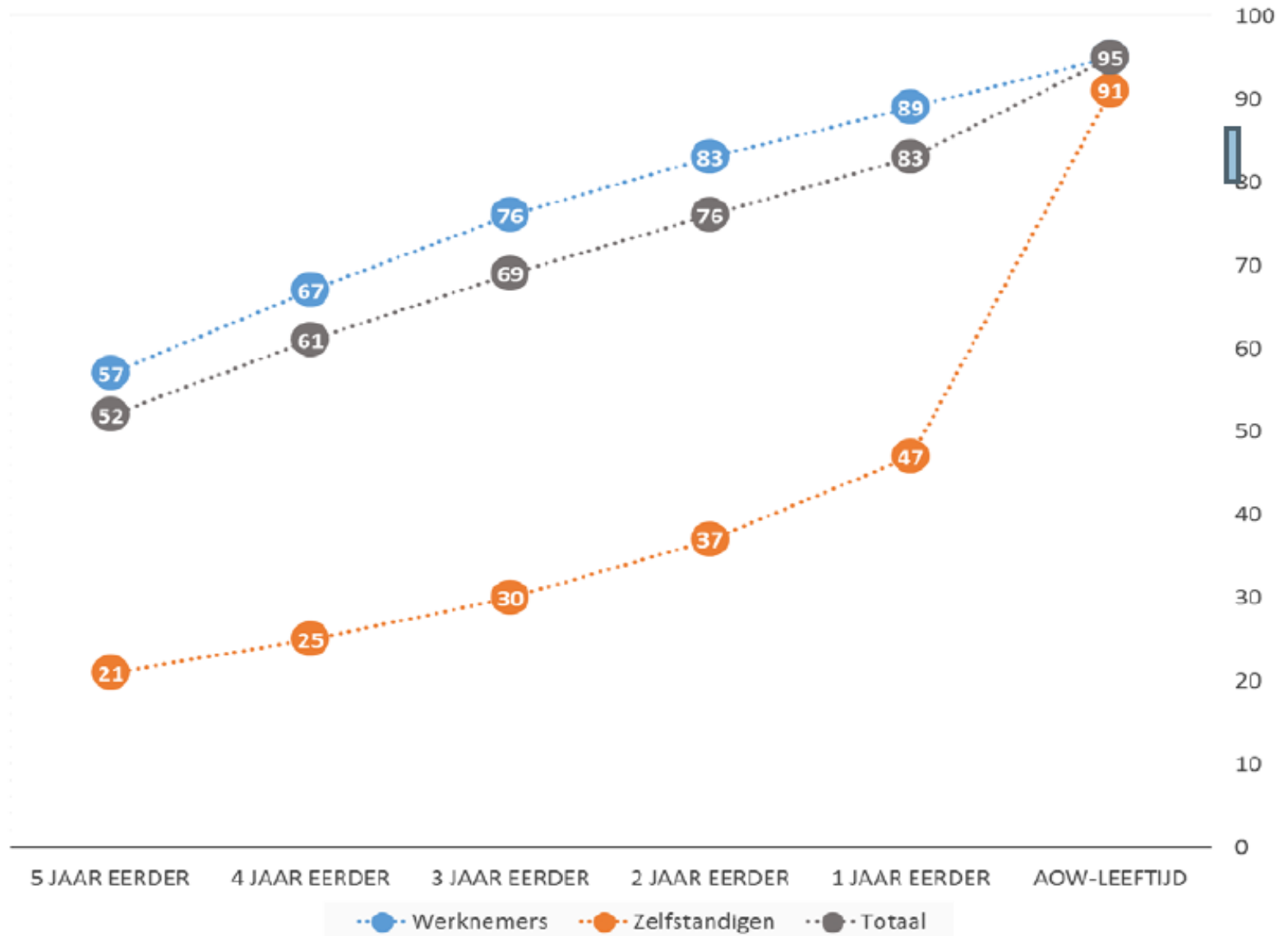
Figuur 3.1 83 procent van werkenden kan minimaal één jaar voor AOW-leeftijd met pensioen

Toelichting: Percentage personen dat voor AOW-leeftijd met pensioen kan op basis van AOW + persoonlijk opgebouwd tweede-pijlerpensioen, naar persoonlijk inkomensniveau. Berekend op basis van aantal 55-60-jarigen in 2012 dat voor AOW-leeftijd met pensioen zou kunnen gaan, zonder qua inkomen onder het sociaal minimum voor een alleenstaande uit te komen. Zie voor de rekenregels Bijlage B.

Bron: CBS-microdata, bewerking SEO

Figuur 3.2 89 procent van de werknemers kan minimaal één jaar voor AOW-leeftijd met pensioen, versus 47 procent van de zelfstandigen

Toelichting: Percentage personen dat voor AOW-leeftijd met pensioen kan op basis van AOW + persoonlijk opgebouwd tweede-pijlerpensioen, naar sociaal economische status. Berekend op basis van aantal 55-60 jarigen in 2012 dat voor AOW-leeftijd met pensioen zou kunnen gaan, zonder qua inkomen onder het sociaal minimum voor een alleenstaande uit te komen. Zie voor de rekenregels Bijlage B.

Bron: CBS-microdata, bewerking SEO

Subjectieve maatstaf: enquête LISS panel

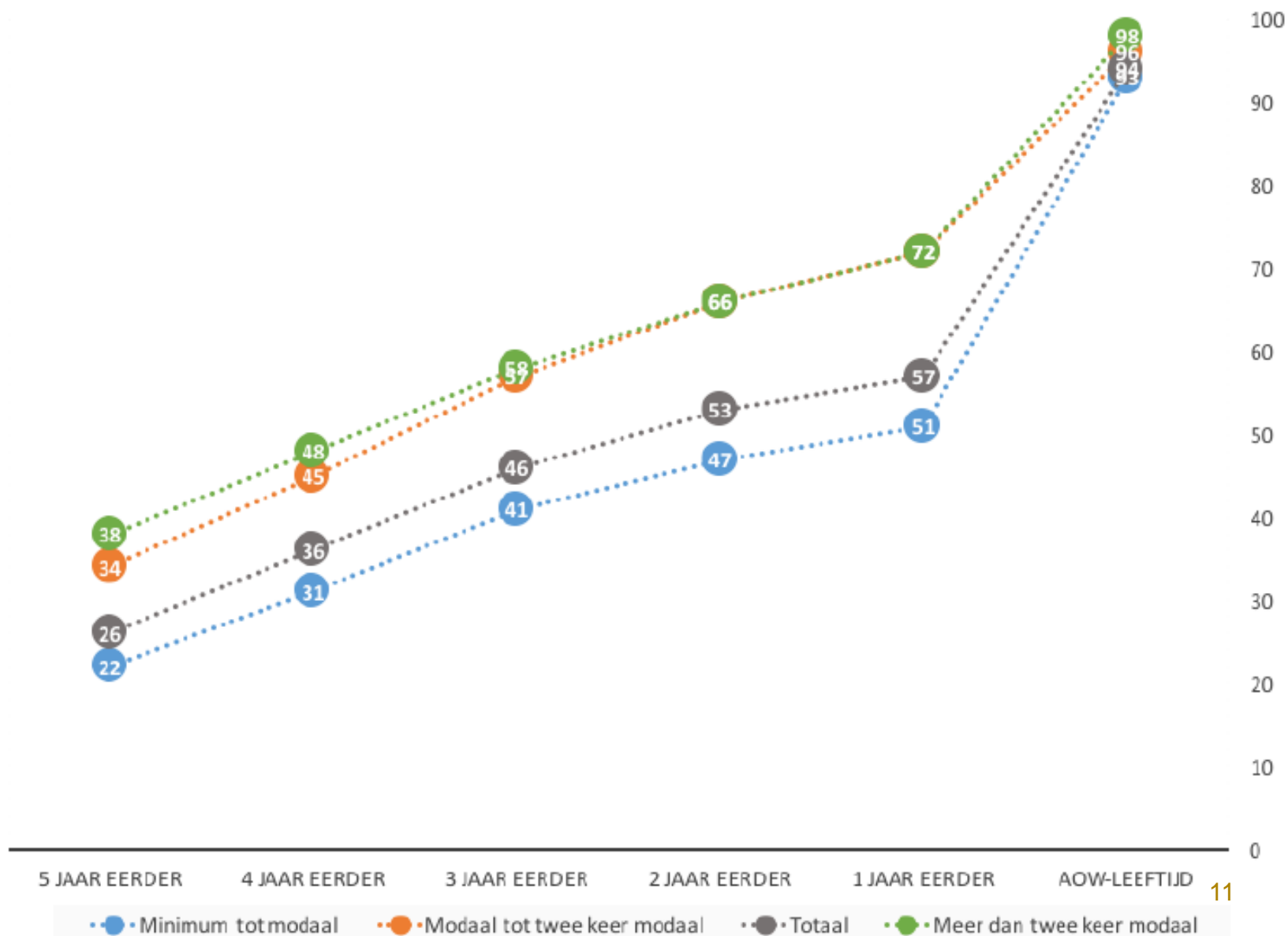
Tabel 3.5 Degenen die niet voor AOW-leeftijd met pensioen kunnen zijn relatief laagopgeleid en hebben weinig inkomen en vermogen

	Niet voor AOW-leeftijd met pensioen	Eén tot drie jaar voor AOW-leeftijd met pensioen	Meer dan drie jaar voor AOW-leeftijd met pensioen
Aantal respondenten	596 (51%)	344 (29%)	234 (20%)
Persoonskenmerken			
Aandeel mannen	54%	55%	59%
Aandeel laagopgeleid (basis en vmbo)	24%	13%	14%
Inkomen en vermogen			
Inkomen tot modaal	62%	48%	42%
Partner met inkomen	60%	70%	70%
Vermogen minder dan € 10.000*	41%	18%	16%
Eigen huis	62%	76%	78%
Kenmerken werk			
Zelfstandige	10%	8%	14%
Vaak fysiek zwaar werk**	21%	15%	21%

Heeft u, rekening houdend met uw aanvullend pensioen, ander vermogen (bijv. spaargeld, huis), of inkomen van uw partner, naar verwachting de mogelijkheid om eerder dan op de AOW-leeftijd met pensioen te gaan?

Vervroegde uittreding in 2015

Figuur 3.3 57 procent ontvangt een jaar voor AOW-leeftijd pensioen 2015

Flexibilisering AOW

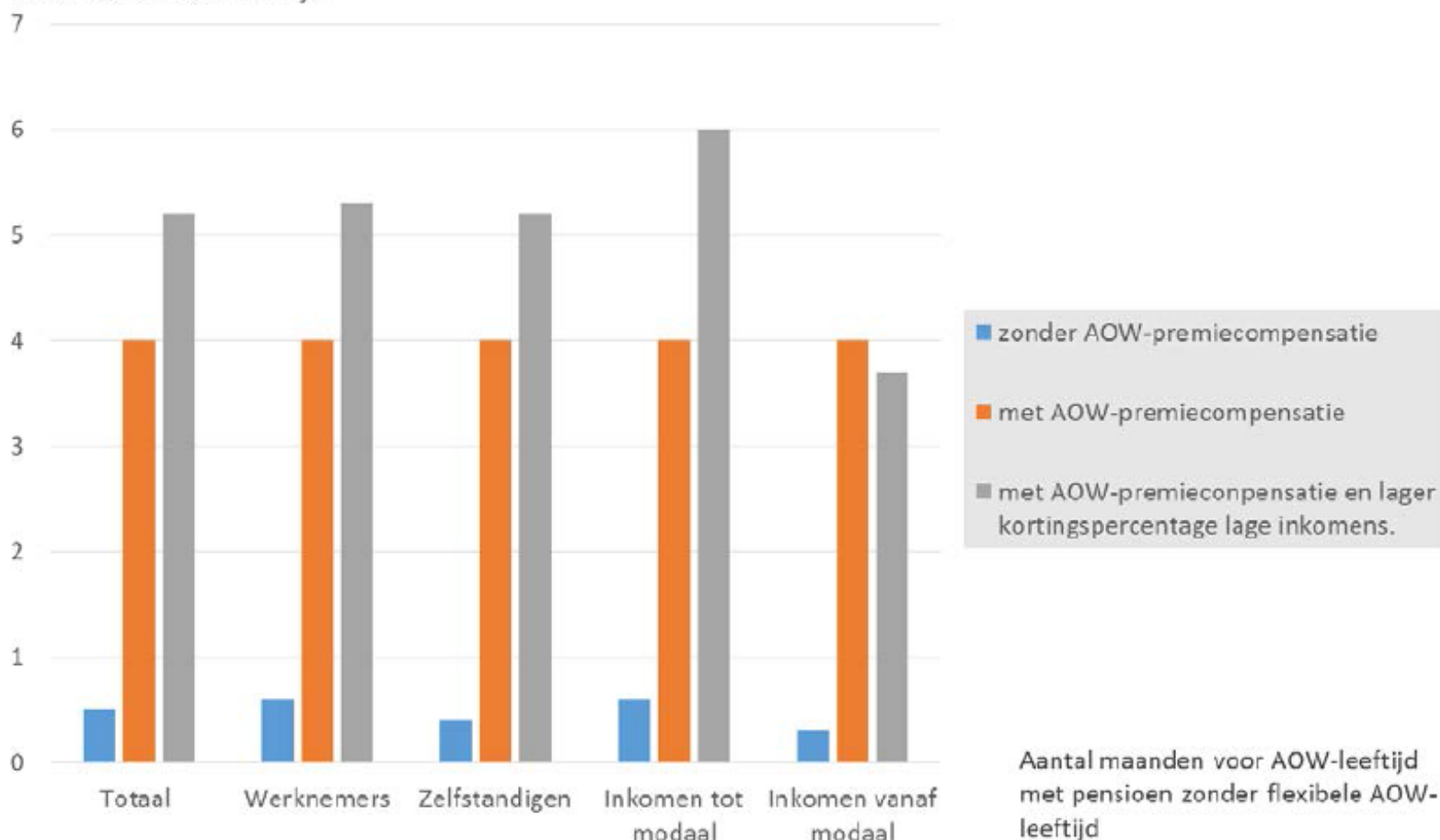
Elk jaar eerder AOW betekent:

- a) Uitkering 6,5% per jaar minder
 - b) AOW premiecompensatie zodat netto inkomen voor en na AOW leeftijd hetzelfde is: elk jaar eerder betekent 7,8% minder
 - c) Uitkering 4,5% minder voor lage inkomens en 8.5% voor hoge inkomens (+ AOW premiecompensatie)
- Tweede pijlerpensioen flexibel inzetbaar
 - Geen andere inkomensbronnen / vermogenscomponenten

NB: Ruimte omdat AOW iets hoger is dan sociaal minimum (14393 euro om 14006 euro bruto per jaar in 2017)

Figuur 4.1 Wie nu niet eerder met pensioen kan, kan met flexibele AOW vier maanden eerder met pensioen.

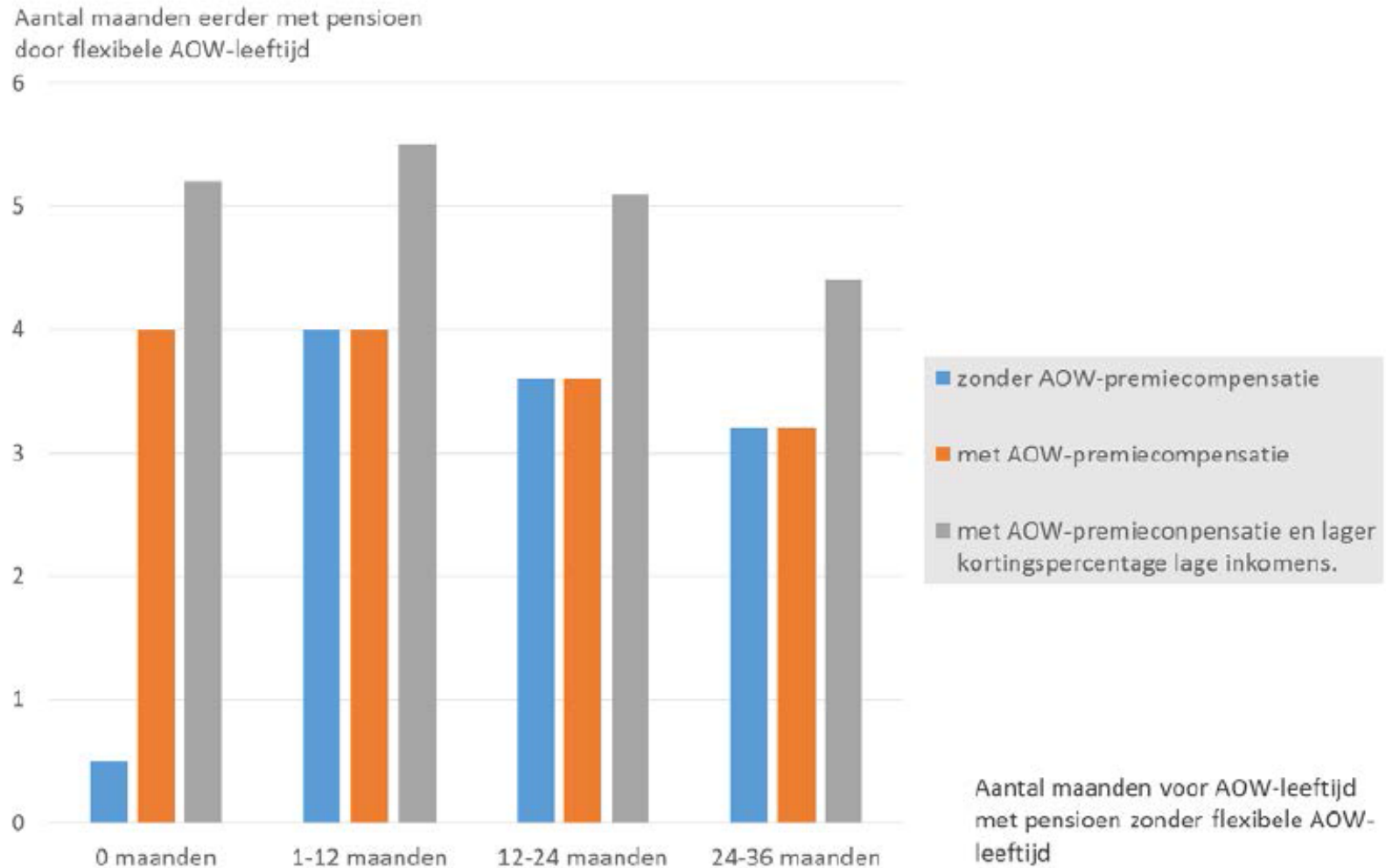
Aantal maanden eerder met pensioen door flexibele AOW-leeftijd

Toelichting: De figuur toont personen met volledige AOW-opbouw die 0 maanden voor de AOW-leeftijd met pensioen kan zonder flexibele AOW. Het aantal maanden eerder met pensioen als gevolg van de flexibele AOW is berekend op basis van het toekomstig inkomen van 55-60-jarigen in 2012 die eerder met pensioen zouden kunnen gaan, zonder qua inkomen onder het sociaal minimum voor een alleenstaande uit te komen.

Bron: CBS-microdata, bewerking SEO

Figuur 4.2 Degenen die nu al voor AOW-leeftijd met pensioen kunnen, kunnen nog drie tot vier maanden eerder als AOW eerder kan worden opgenomen.

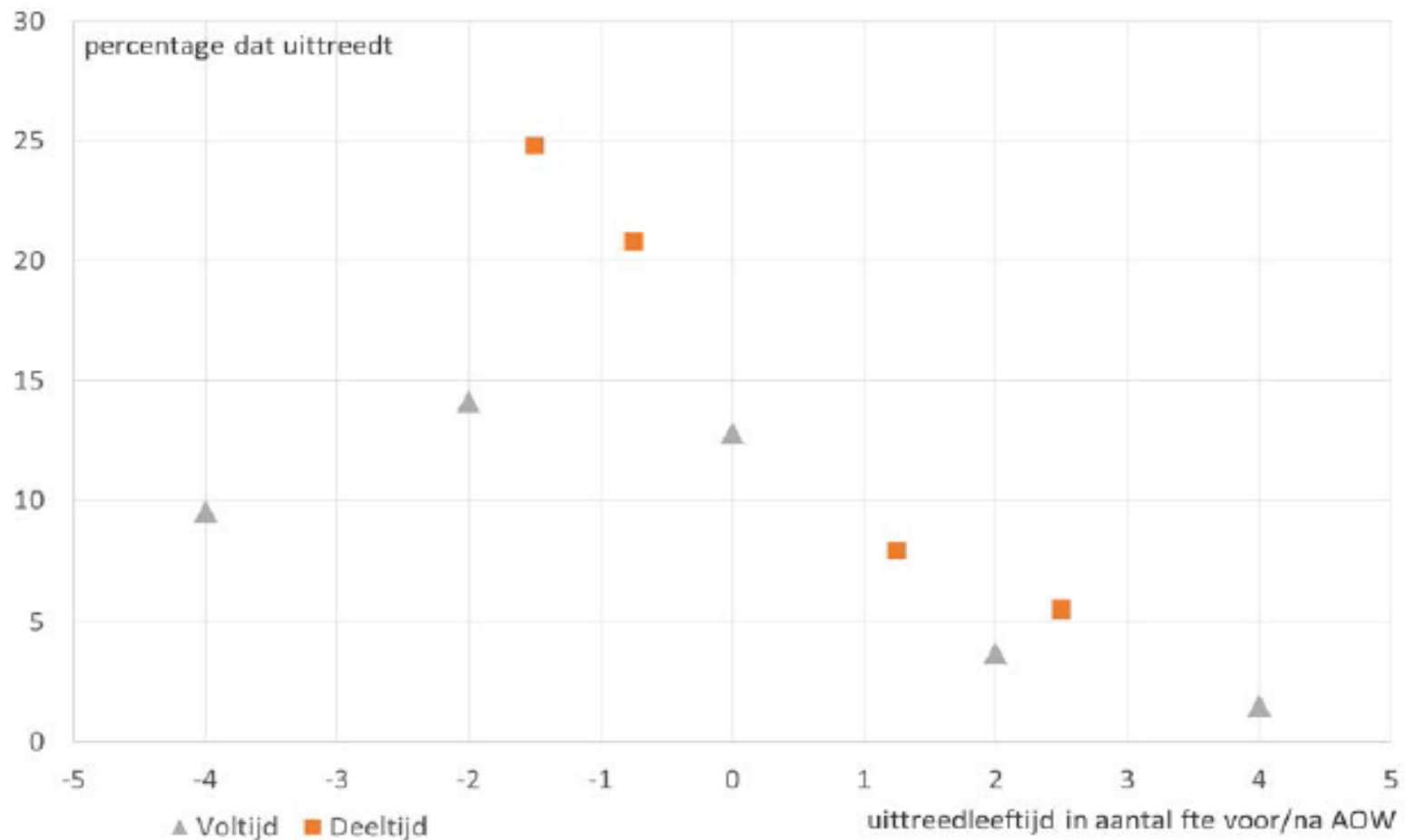

Toelichting: De figuur toont personen met volledige AOW-opbouw die 0 tot 36 maanden voor de AOW-leeftijd met pensioen kunnen zonder flexibele AOW. Het aantal maanden eerder met pensioen als gevolg van de flexibele AOW is berekend op basis van het toekomstig inkomen van 55-60 jarigen in 2012 die eerder met pensioen zouden kunnen gaan, zonder qua inkomen onder het sociaal minimum voor een alleenstaande uit te komen.

Bron: CBS-microdata, bewerking SEO

Enquête: Mensen willen eerder met (deeltijd-)pensioen, ongeacht flexibilisering AOW

Figuur 4.3 Meeste mensen kiezen er vaker voor om voor AOW-leeftijd in deeltijd met pensioen te gaan

Tabel 4.4 Degenen die ervoor kiezen om de AOW eerder op te nemen hebben een lagere levensverwachting, vaker fysiek zwaar werk, en een lagere leeftijd bij beëindiging van de opleiding

	AOW eerder opnemen	AOW opnemen op AOW-leeftijd	AOW later opnemen
N=	784 (67%)	313 (27%)	77 (7%)
Persoonskenmerken			
Leeftijd	51	52	50
Aandeel mannen	53%	60%	65%
Aandeel laagopgeleid (basis en vmbo)	19%	19%	13%
Gezondheid slecht of matig	13%	12%	12%
Levensverwachting minder dan 80 jaar	55%	47%	29%
Inkomen en vermogen			
Inkomen tot modaal	56%	49%	56%
Partner met inkomen	65%	65%	57%
Vermogen minder dan € 10.000*	27%	33%	38%
Eigen huis	71%	67%	62%
Kenmerken werk			
Zelfstandige	9%	10%	23%
Leeftijd bij einde opleiding	20	20	22
Vaak fysiek zwaar werk**	21%	15%	17%
Keuze vroegpensioen***			
Zo vroeg mogelijk met pensioen	47%	36%	0%

Kosten-baten analyse

Tabel 4.5 Flexibele AOW kost de samenleving minimaal € 5 mln tot € 9 mln per jaar

	Burgers	Overheid	Pensioenfondsen	Totaal
Productiviteit	€ 0			€ 0
Vrije tijd	€ 0			€ 0
Pensioenuitkeringen	€ 0		€ 0	€ 0
Belasting/premies	€ 0			€ 0
AOW-uitkeringen	+ A	- A		€ 0
Uitvoeringskosten SVB		- € 5 tot -€ 9	-PM	- € 5 tot -€ 9
Uitvoeringskosten pensioenfondsen en -verzekeraars			-PM	-PM
Kosten mijn pensioenoverzicht.nl			-PM	-PM
Kosten pensioenadvies	A-PM	€ 0		-PM
Totaal	A-PM	- € 5 -A	-PM	- € 5 tot -€ 9 - PM

Toelichting: plussen zijn baten en minnen zijn kosten. Bedragen in mln. euro's

Uit Montizaan & van Vuuren (2015): Welk HR-beleed is effectief? OLS regressie-resultaten

HR practices gericht op oudere werknemers	(1) Baantevredenheid (schaal 0-10)	(1) Ervaren disbalans (schaal 1-5)	(2) Verwachte pensioenleeftijd (in jaren)
Trainingsbeleid	0.096**	-0.039***	0.191**
Aanpassing taken	-0.003	0.019	-0.160
Beloningsprikkel	-0.076**	0.009	-0.070
Werkurenbeleid	-0.038	-0.012	-0.042
Pensioenbeleid	-0.017	0.024	0.043
Observaties	815	785	808

*** significant op het 1%-niveau,

** significant op het 5%-niveau,

De standaardfouten zijn gecorrigeerd voor clustering op werkgeversniveau. De regressieanalyses zijn uitgevoerd inclusief de volgende controlevariabelen: leeftijd, geslacht opleidingsniveau, sectordummy's, loon, contracturen, ervaringsjaren, huwelijks staat, big five persoonlijkheidsfactoren, 18 baantaakindicatoren die gebaseerd zijn op Princeton Data Improvement Initiative (PDII), trainingsparticipatie van werknemers, trainingsbereidheid van werknemers, bevlogenheid, zelfgerapporteerde productiviteit, zelfgerapporteerde gezondheid, aantal ziekte-18 dagen, en de financiële situatie van de organisatie.

Netspar Project groep Flexibele pensionering: Financiële prikkels

- Fiscalisering AOW-premie versnellen (commissie Van Dijkhuizen, 2013)
- Naar voren gehaald AOW-inkomen vrijstellen van AOW-premie
- Fiscale kosten flexibilisering transparanter maken of verlagen
- Franchise benutten
- Fiscale vrijstelling pensioenen afhankelijk maken van inkomen
- Sectorspecifieke regelingen voor zware beroepen
- Minder discrepantie tussen werknemers en zelfstandigen